

УДК 373.3.091.12:37.014.3

DOI: <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2024.29.306136>

Оксана Білоус, м. Київ

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-6915-1160>

РОЗВИТОК «М'ЯКИХ» НАВИЧОК УЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ: МЕТОДОЛОГІЧНІ ОРІЄНТИРИ

В оглядовій статті схарактеризовано пріоритети розвитку «м'яких» навичок учителя початкових класів з урахуванням пріоритетів Нової української школи. Проаналізовано результати опитування вчителів початкових класів м. Києва щодо вагомості «м'яких» навичок у професійній діяльності. Визначено методологічні підходи (діяльнісний, андрагогічний, аксіологічний, системний) та принципи (гнучкості діяльності, зв'язку теорії і практики, креативності, діалогової взаємодії, опори на досвід, партнерства, рефлексії) розвитку «м'яких» навичок учителів початкових класів.

Ключові слова: *розвиток «м'яких» навичок; учитель початкових класів; методологічні орієнтири; аксіологічний підхід; діяльнісний підхід; системний підхід; андрагогічний підхід; Нова українська школа; принципи розвитку «м'яких» навичок.*

Постановка проблеми. Нині набула актуальності проблема неперервного професійного розвитку вчителя початкових класів як ретранслятора інноваційних змін у Новій українській школі, концепція якої імплементується з 2018 р., що потребує особливої уваги до вдосконалення професійних якостей, а також «гнучких» навичок, котрі уможливають ефективність, успішність здійснення професійної діяльності, враховуючи сучасні виклики. Крім того, європейський досвід неперервного професійного зростання педагога спрямовує увагу на вдосконалення відповідних умінь, які в науковому дискурсі набули означення «гнучких», «м'яких», «соціальних».

У законодавчо-нормативних документах (Законі України «Про освіту» (2017), Концепції розвитку педагогічної освіти в Україні (2018), «Професійному стандарті за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель

закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста) (2020), Положеннях «Про Центри професійного розвитку педагога» (2020), «Про сертифікацію педагогічних працівників» (2019) та ін.) акцентується увага на тому, що найбільш успішними на ринку праці в найближчій перспективі будуть учителі, насамперед учителі початкової школи, які зорієнтовані на навчання впродовж життя, здатні критично мислити, ставити цілі та досягати їх, працювати в команді, спілкуватися в багатокультурному середовищі, бути лідерами, партнерами, менторами. Саме тому сучасний учитель початкових класів має володіти не лише професійними, «твердими» навичками, що визначають професійність, сформованість методичної, інноваційної та інших компетентностей, а також умінням швидко орієнтуватися в ситуації невизначеності, добирати відповідний стиль педагогічної взаємодії, реалізовувати стратегію партнерства, діалогової взаємодії, виявляти емпатію, здійснювати рефлексію власної професійної діяльності, що можливо за умови сформованості «м'яких» («гнучких») навичок.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі неперервного професійного розвитку вчителя присвячено широкий діапазон наукових досліджень (І. Зязюн, В. Кремень, О. Кучерявий, В. Луговий, Л. Лук'янова, Н. Ничкало та ін.). Значний спектр наукових праць розкривають проблеми професійного розвитку вчителя в умовах формальної і неформальної освіти (О. Аніщенко, О. Лавріненко, В. Сидоренко, Т. Сорочан, Н. Сулаєва, Т. Федірчик та ін.). Процес розвитку «м'яких» навичок педагога став предметом дослідницької уваги Н. Авшенюк, М. Вовк, Л. Хомич та ін. Водночас у дослідницькому дискурсі несистемно визначено методологічні орієнтири розвитку «м'яких» навичок учителя початкових класів Нової української школи.

Метою статті є висвітлення результатів опитування учителів початкових класів м. Києва щодо вагомості «м'яких» навичок у професійній діяльності; визначення принципів та проєктування положень методологічних підходів (діяльнісного, андрагогічного, аксіологічного, системного) у розвитку «м'яких» навичок учителя початкових класів з урахуванням пріоритетів Нової української школи.

Методи дослідження. Задля розв'язання мети статті було застосовано такі методи: *теоретичний аналіз* – для обґрунтування сутності поняття «м'які» навички, визначення спектру основних навичок; *систематизація* – для окреслення положень методологічних підходів і принципів розвитку «м'яких» навичок учителів початкових класів; *опитування* – для визначення вагомості «м'яких» навичок у професійній діяльності серед вчителів початкових класів м. Києва.

Виклад основного матеріалу. У сучасному освітньому просторі, насамперед у сфері загальної середньої освіти, відбувається активне впровадження концепції «Нова українська школа» (далі – НУШ), що зумовлює необхідність оновлення методологічних підходів і принципів професійного розвитку вчителя. Поряд з фаховими знаннями чинне місце посідають навички універсального спрямування, що уможлиблює розвиток і саморозвиток учителя як тьютора, коуча, фасилітатора (*Нова українська школа...*, 2016).

На переконання М. Вовк, «з-поміж вагомих тенденцій розвитку педагогічної освіти виокремлено формування й удосконалення «м'яких» навичок (soft skills) педагога – спектру професійних й особистісних якостей, що зумовлюють успішність професійного розвитку педагога, є супровідними до професійних, фахових компетентностей, важливі з урахуванням специфіки професійної діяльності, з-поміж яких – лідерські якості, здатність працювати в команді, презентаційні навички, аналітичні здібності, навички комунікації, стресостійкість, креативність та ін. (Вовк, 2021). Відповідно вчитель початкових класів НУШ серед професійних якостей потребує розвитку та вдосконалення соціальних («м'яких») навичок, що в науковому дискурсі мають такі синонімічні відповідники, як навички успішності, критерії професійної успішності, кар'єрного зростання тощо.

Н. Побірченко (2007) визначає соціально-комунікативні навички («м'які» навички (від англ. soft skills), навички ХХІ століття, життєві навички, «гнучкі» навички) як комплекс неспеціалізованих, надпрофесійних навичок, які відповідають за успіх у робочому процесі, високу продуктивність і, на відміну від спеціалізованих навичок, не пов'язані з конкретною сферою (с. 36).

Важливими «м'якими» навичками, що є бажаними в роботі вчителя початкових класів НУШ, на нашу думку, є вміння налагоджувати міжособистісні контакти (навички ефективної комунікації, активного слухання, ведення переговорів); прогностичні навички (здатність прогнозувати, адаптивність, гнучкість); уміння вирішувати складні проблеми; навички контекстного мислення (здатність обробляти великий масив інформації, виділяти головне, систематизувати й аналізувати її). «М'які» навички вчителя передбачають високий рівень комунікаційних здібностей, сформовану самоорганізацію, вміння працювати в команді, креативність, гнучкість і розвинений емоційний інтелект. Підкреслимо, що соціальні навички саме в педагогічній сфері відзначаються як нагальні та набувають статусу домінуючих. Переконані, що в сучасному мінливому світі «м'які» навички забезпечують ефективність педагогічної взаємодії у системі комунікації: «вчитель – учень», «учитель – батьки», «вчитель – адміністрація закладу», – і належать до спектру загальних компетенцій, які потребують постійного розвитку.

У нашому дослідженні ми розробили методику ранжування з метою опитування вчителів початкових класів м. Києва щодо вагомості «м'яких» навичок у професійній діяльності, що стало підґрунтям визначення методологічних підходів та принципів розвитку відповідних якостей. Учителі мали визначити ступінь значущості «м'яких» навичок за вагомістю у професійній діяльності: «дуже важливо», «важливо», «менш важливо».

За результатами опитування вчителів початкових класів м. Києва констатовано, що найбільш вагомими «м'якими» навичками вони вважають комунікабельність / контактність / вміння слухати / здатність комунікувати («дуже важливо» – 42% відповідей, «важливо» – 58%, жодної відповіді, що визначає менший ступінь важливості). Здатність до командної роботи / здатність управляти командною роботою вчителі оцінюють як менш вагому якість для виконання професійних функцій («менш важливо» – 31%, «дуже важливо» – 17% відповідей, «важливо» – 52%). Критичне мислення / здатність комплексно підходити до вирішення проблем розглядається вчителями як переважно важлива якість (32% реципієнтів відповіли, що «дуже важливо»,

49% – «важливо», 19% – «менш важливо»). Показовим стало визначення ступеня вагомості спрямованості на навчання впродовж життя / вмотивованості професійно зростати через формальну, неформальну, інформальну освіту / прогностичне бачення власного розвитку: 47% педагогів вважають цю якість «менш важливою», 29% – «важливою», 24% – «дуже важливою».

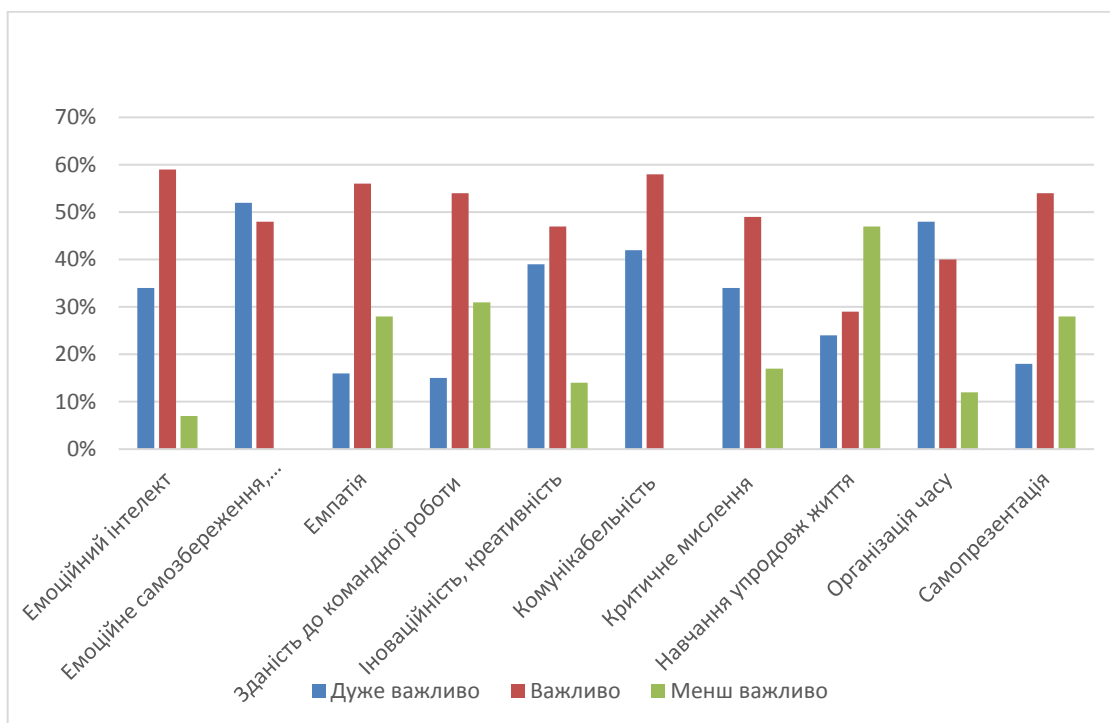

Рис. 1. Результати опитування вчителів початкових класів м. Києва (2023 р.) щодо важливості «м'яких» навичок для фахівців початкової освіти

Здатність до емоційного самозбереження / стресостійкість / психологічна гнучкість визначається педагогами як дуже важлива якість (51% респондентів відповіли «дуже важлива», 49% – «важлива»). Така якість, як позитивне мислення / емоційний інтелект оцінюється вчителями початкових класів «важливою» (59%), «дуже важливою» (32%), 9% вважає її «менш важливою». Здатність до емпатії / розумні межі емпатійного ставлення до інших розглядається вчителями-практиками як у міру важлива (56%); інші 17% вважають, що ця якість є дуже важливою, 27% – менш важливою. Креативність / інноваційність є, на думку вчителів, дуже важливою (39%) і важливою (47%) якістю, а 14% – менш вагомою у професійній діяльності. Значний відсоток

опитаних відзначили важливість здатності організовувати, планувати свій час (49% – дуже важлива якість, 40% – важлива, 11% – менш важлива). Навички самопрезентації / знання алгоритму створення портфоліо / амбітність засвідчили як важливі 53% вчителів, 18% вважають цю якість дуже важливою, 28% – менш важливою.

За результатами опитування вчителів початкової школи, що реалізують концепцію НУШ в сучасних умовах, ми констатували, що педагоги-практики нерівномірно ранжували за ступенем важливості у професійній діяльності основні «м'які» навички, що потребує пошуку форм і методів їх удосконалення і розвитку в умовах формальної, неформальної та інформальної освіти. Підґрунтям для ефективної організації відповідного процесу мають бути методологічні орієнтири розвитку «м'яких» навичок, котрі включають методологічні підходи та принципи.

Спроекуємо найбільш доцільні методологічні підходи до процесу розвитку «м'яких» навичок у вчителів початкових класів.

На переконання Л. Михайлової, **діяльнісний підхід** спрямовує освітній процесу на розвиток ключових компетентностей і наскрізних умінь особистості, застосування теоретичних знань на практиці, формування здатності до самоосвіти й командної роботи, успішну інтеграцію в соціум і професійну самореалізацію (Михайлова, Пагава, Проніна, 2020). Лише в активній діяльності у вчителя початкових класів розвивається комунікабельність / контактність / вміння слухати / здатність комунікувати через різні мережі, спрямованість на навчання впродовж життя / вмотивованість професійно зростати через формальну, неформальну, інформальну освіту / прогностичне бачення власного розвитку, здатність до командної роботи / здатність управляти командною роботою тощо. У процесі реалізації діяльнісного підходу для розвитку «м'яких» навичок учителів початкових класів варто враховувати, що діяльнісний підхід визначає добір відповідних форм і методів професійного самовдосконалення з урахуванням індивідуальної траєкторії професійного розвитку і саморозвитку. Моделювання професійних ситуацій, залученість до формальних і неформальних заходів, набуття практичних умінь через професійну комунікацію – ці та інші форми розвитку «м'яких»

навичок визначаються з урахуванням законодавчо-нормативних механізмів, необхідних професійних функцій, що забезпечуються через активні форми і методи навчання.

Особистість учителя початкових класів віднесена до категорії дорослих фахівців у своїй професійній сфері, що потребує застосування **андрагогічного підходу**. Відповідно розвиток «м'яких» навичок педагогів досягається через реалізацію принципів навчання дорослих. На переконання О. Ходацької, зазначений вище підхід орієнтує на врахування специфіки навчання дорослих, ступеня соціальної зрілості, вікових і психологічних особливостей, готовності до сприйняття інновацій, їх продукування та генерацію в освітній практиці; зумовлює зміну професійно-життєвої мотивації – знання, компетентності, уміння мають здобуватися не заради них самих, а задля вирішення конкретних професійних проблем (Ходацька, 2022, с. 59). При цьому основними принципами навчання є, як слушно вважає Л. Лук'янова, пріоритет самостійного навчання (організація дорослими учнями процесу свого навчання); принцип спільної діяльності тих, хто навчається з тим, хто навчає, а також з іншими, хто навчається, з планування, реалізації, оцінювання і корекції процесу навчання; принцип опори на досвід того, хто навчається (життєвий досвід використовується як один із джерел навчання); індивідуалізація навчання (створення індивідуальної програми навчання, що орієнтована на конкретні освітні потреби і цілі навчання та враховує досвід, рівень підготовки, психофізіологічні, когнітивні особливості дорослих учнів); системність навчання; контекстність навчання (термін А. А. Вербицького), відповідно до цього принципу, навчання, з одного боку, переслідує конкретні, життєво важливі цілі тих, хто навчається, орієнтоване на виконання ними соціальних ролей або вдосконалення особистості, а з іншого боку, будується з урахуванням професійної, соціальної, побутової діяльності того, хто навчається, і його просторових, тимчасових, професійних, побутових чинників (умов); принцип актуалізації результатів навчання припускає невідкладне застосування на практиці отриманих знань, умінь, навичок, якостей; принцип елективності навчання означає надання тому, хто навчається, певної свободи вибору цілей, змісту, форм,

методів, джерел, засобів, термінів, часу, місця навчання, оцінювання результатів навчання, а також тим, хто навчає; принцип розвитку освітніх потреб; принцип усвідомленості навчання припускає усвідомлення, осмислення тими, хто навчається, і тими, хто навчає, усіх параметрів освітнього процесу і своїх дій з організації процесу навчання (Лук'янова, 2010, с. 123).

Аксіологічний підхід до розвитку «м'яких» навичок учителів початкової освіти передбачає ціннісне ставлення до професійної діяльності, усвідомлення власної місії у здійсненні професійних функцій, формування ціннісного ставлення до світу в учнів початкової школи. Відповідно вчителі мають використовувати потенціал формальної, неформальної, інформальної освіти для розвитку власних професійних цінностей, з-поміж яких – «гнучкі» навички, що забезпечують успішність у виконанні професійної місії. Л. Хомич та інші дослідники слушно вважають, що вчитель має бути спрямований на «формування людини з інноваційним типом мислення і поведінки, зорієнтованої на безперервну освіту і самоосвіту впродовж усього життя, національно усвідомленого громадянина», «набуття молодим поколінням соціального досвіду, успадкування духовних надбань українського народу, досягнення високої культури міжнаціональних взаємин, формування в молоді духовності, моральної, художньо-естетичної, правової, екологічної культури» (Машкіна, Усатенко, Хомич, Шахрай, 2016, с. 17). Здатність до емпатії, креативність, інноваційність, стресостійкість, ціннісне ставлення до людей, до власної професії – ці «м'які» навички мають ціннісне підґрунтя, що проєктується на успішне виконання професійної місії, реалізацію відповідних професійних функцій.

Упровадження **системного підходу** в процесі розвитку «м'яких» навичок учителя дає змогу окреслити системність, послідовність удосконалення професійних компетентностей, особистісних якостей педагога. З позиції системного підходу необхідно співвідносити наявні компетентності, «гнучкі» навички вчителя початкових класів із Професійним стандартом за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого

спеціаліста)» (2020). Системний підхід до розвитку досліджуваних якостей передбачає дотримання певного алгоритму: визначення наявного рівня соціальних навичок вчителя, моделювання процесу вдосконалення й розвитку окреслених навичок; розробка конкретної технології, методики розвитку «м'яких» навичок учителя; оцінка та корекція рівня їхнього розвитку. Системний підхід дозволяє спроектувати якісне зростання професійних компетенцій та соціальних навичок педагога, надає можливість прогнозувати траєкторію фахового зростання вчителя з урахуванням вимог суспільства.

Методологічними орієнтирами розвитку «м'яких» навичок учителя початкової школи мають бути *принципи*, сукупність яких покладено в основу технології та/або моделі та/або методики вдосконалення відповідних якостей в умовах формальної і неформальної освіти. З-поміж педагогічних принципів акцентуємо увагу на таких:

- *принцип гнучкості діяльності* передбачає гнучкість, урахування індивідуальних професійних потреб, запитів у розвитку здатності до інноваційності, креативності, командної роботи, добір відповідних форм і методів навчання на основі наявного рівня особистісних і професійних якостей;

- *принцип зв'язку теорії і практики* орієнтує на реалізацію теоретичних засад у практичному моделюванні процесу розвитку «м'яких» навичок учителя початкових класів через сукупність діяльнісних, практико орієнтованих методів і форм, через реальний досвід самоосвіти тощо;

- *принцип креативності* акцентує, що творчий підхід у професійній діяльності вчителя початкової школи є ключовим, саме тому розвиток «м'яких» навичок має відбуватися з оперттям на творчий потенціал педагога-практика, актуалізація креативних задатків повинна враховувати інновації у шкільній практиці;

- *принцип діалогової взаємодії* передбачає вдосконалення «гнучких» навичок в умовах формальної та неформальної освіти, яке має відбуватися на основі гуманності, відвертості, доброзичливості, за принципом «рівний – рівному» шляхом застосування діалогових методів навчання (майстер-клас, тренінг, дискусія тощо);

- *принцип опертя на досвід* підкреслює, що власне педагогічна діяльність учителя є підґрунтям для вдосконалення його «м'яких» навичок. Відповідно розвиток цих якостей має відбуватися шляхом опертя на цінні освітні практики вчителів, врахування їх успішного професійного досвіду, інновацій, спродукованих ними протягом педагогічної діяльності. При цьому має активізуватися готовність до свідомого навчання та активно впроваджуватися стратегія навчання впродовж життя;

- *принцип партнерства* реалізується на основі стратегії діалогової комунікативної взаємодії між учасниками освітнього процесу – батьками, учнями, учителями, менеджерами освіти. Саме від учителя початкової школи залежить успішність втілення ключових положень педагогіки партнерства, а тому він має розвивати здатність до комунікації, діалогічності, емпатії, командної роботи через спектр відповідних методів організації формального і неформального навчання;

- *принцип рефлексії* передбачає здатність учителів до рефлексивних оцінок результатів професійної діяльності, самооцінювання й самовдосконалення «м'яких» навичок і необхідних якостей; дозволяє оцінити на певних етапах професійного становлення рівень їхнього прояву та змодельовати алгоритм подальшого розвитку.

Висновки. Отже, згідно з результатами опитування за методикою ранжування вчителів початкової школи, котрі реалізують концепцію НУШ в сучасних умовах, нами було констатовано, що педагоги-практики нерівномірно ранжували за важливістю у професійній діяльності основні «м'які» навички, що потребує пошуку форм і методів їх удосконалення і розвитку в умовах формальної, неформальної та інформальної освіти.

Основними «м'якими» навичками визначено: комунікабельність / контактність / вміння слухати / здатність комунікувати через різні мережі; здатність до командної роботи / здатність управляти командною роботою; критичне мислення / здатність комплексно підходити до вирішення проблем; спрямованість на навчання впродовж життя / вмотивованість професійно зростати через формальну, неформальну, інформальну освіту / прогностичне бачення власного розвитку; здатність до емоційного само-

збереження / стресостійкість / психологічна гнучкість; позитивне мислення / емоційний інтелект; здатність до емпатії / розумні межі емпатійного ставлення; креативність / інноваційність; раціональна організація часу; навички самопрезентації / алгоритм створення портфоліо / амбітність.

Підґрунтям для організації процесу розвитку «м'яких» навичок мають бути відповідні методологічні орієнтири, які включають методологічні підходи та принципи. Впровадження діяльнісного, андрагогічного, аксіологічного та системного методологічних підходів до проблеми розвитку «м'яких» навичок вчителя початкової школи сприяє взаємозв'язку його особистісного і професійного зростання, запровадженню педагогіки партнерства, де вчитель позиціонується як ментор, тьютор, коуч, фасилітатор – людина, яка надихає на навчання. Розвиток «м'яких» навичок з опертям на основні визначені принципи (гнучкості діяльності, зв'язку теорії і практики, креативності, діалогової взаємодії, опори на досвід, партнерства, рефлексії) допомагає якісній реалізації професійно-педагогічного та особистісного потенціалу фахівців початкової освіти в умовах Нової української школи.

Перспективами подальших дослідницьких пошуків є обґрунтування педагогічних умов та розробка технологій розвитку «м'яких» навичок учителя початкових класів.

Список використаної літератури

- Вовк, М. П. (2020). Тенденції розвитку педагогічної освіти в Україні: виклики та перспективи. В кн. *Естетика і етика педагогічної дії*: збірник наук. праць (Вип. 22, с. 150-165), Київ; Полтава. Взято з <https://aesthetethicpedaction.rnpri.edu.ua/article/view/222016/222238>
- Лук'янова, Л. Б. (2010). Основоположні принципи андрагогічної моделі навчання: оптимальні умови використання. В кн. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*: збірник наук. праць (Вип. 23, с. 119-124). Київ; Вінниця: ТОВ фірма «Планер».
- Машкіна, С. В., Усатенко, Т. П., Хомич, Л. О., Шахрай, Т. О. (2016). *Теоретичні засади культурологічного підходу у підготовці педагога до виховної діяльності*: монографія. Київ: ПООД НАПН України.
- Михайлова, Л. М. (Ред.), Пагава, О. В., Проніна, О. В. (Уклад.). (2020). *Словник термінів і понять сучасної освіти*. Северодонецьк: Луганський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти. Взято з https://drive.google.com/file/d/172BrH7n8FyBeFFimTMDq_6m23yJAvRHm
- Нова українська школа. *Концептуальні засади реформування середньої школи*. (2016). Взято з <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>

- Побірченко, Н. А. (Ред.). (2007). *Психологічний словник*. Київ: Наук. світ.
- Про затвердження Професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)»: наказ № 2736-20 від 23.12.2020 (2020). Взято з <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20#Text>
- Ходацька, О. М. (2022). *Розвиток професіоналізму вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти*. (Дис. д-ра філософії). Київ.

Oksana Bilous

SOFT SKILLS DEVELOPMENT OF PRIMARY SCHOOL TEACHER OF THE NEW UKRAINIAN SCHOOL: METHODOLOGICAL GUIDELINES

The review article characterizes the priorities for primary school teachers' soft skills development, taking into account the conditions of the New Ukrainian School. According to the results of the survey based on the method of ranking primary school teachers in Kyiv, who implement the concept of the NUS in modern conditions, we have found that practicing teachers unevenly ranked the main soft skills in terms of importance in their professional activities, which requires finding forms and methods of their improvement and development in the conditions of formal, non-formal and informal education.

The main soft skills are defined as follows: sociability / contact / ability to listen / ability to communicate through different networks; ability to work in a team / ability to manage team work; critical thinking / ability to comprehensively approach problem solving; focus on lifelong learning / motivation to grow professionally through formal, non-formal, informal education / prognostic vision of one's own development; the ability to emotional self-preservation / stress resistance / psychological flexibility; positive thinking / emotional intelligence; ability to empathize / reasonable limits of empathic attitude; creativity / innovativeness; rational time-management; self-presentation skills / portfolio creation algorithm / ambition.

The basis for organizing the process of developing soft skills should be appropriate methodological guidelines, which include methodological approaches and principles. The introduction of activity, andragogical, axiological and systemic methodological approaches to the issue of primary school teacher's soft skills development contributes to the relationship of his personal and professional growth, the introduction of partnership pedagogy, where the teacher is positioned as a mentor, tutor, coach, facilitator, a person, who inspires learning. Soft skills development based on the main defined principles (flexibility of activity, connection of theory and practice, creativity, dialogical interaction, reliance on experience, partnership, reflection) helps to realize the professional, pedagogical and personal potential of primary education specialists in conditions of the New Ukrainian School.

Keywords: *soft skills development; primary school teacher; methodological guidelines; axiological approach; activity approach; systematic approach; andragogic approach; the New Ukrainian School; principles of soft skills development.*

References

- Khodatska, O. M. (2022). *Rozvytok profesionalizmu vchyteliv ukrainskoi movy i literatury v umovakh neformalnoi osvity* [Development of professionalism of teachers of Ukrainian language and literature in the conditions of non-formal education]. (PhD diss.). Kyiv [in Ukrainian].
- Lukianova, L. B. (2010). *Osnovopolozhni pryntsypy andrahohichnoi modeli navchannia: optymalni umovy vykorystannia* [Basic principles of the andragogic model of learning: optimal conditions of use]. In *Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia u pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia,*

- dosvid, problemy [Modern information technologies and innovative teaching methods in training specialists: methodology, theory, experience, problems]: zbirnyk nauk. prats (Is. 23, pp. 119-124). Kyiv; Vinnytsia: TOV firma «Planer» [in Ukrainian].*
- Mashkina, C. V., Usatenko, T. P., Khomych, L. O., & Shakhrai, T. O. (2016). *Teoretychni zasady kulturolohichnoho pidkhodu u pidhotovtsi pedahoha do vykhovnoi diialnosti [Theoretical foundations of the cultural approach in teacher training for educational activities]: monohrafiia. Kyiv: IPOOD NAPN Ukrainy [in Ukrainian].*
- Mykhailova, L. M. (Ed.), Pahava, O. V., & Pronina, O. V. (Comps.). (2020). *Slovnyk terminiv i poniat suchasnoi osvity [Dictionary of terms and concepts of modern education]. Sievierodonetsk: Luhanskyi oblasnyi instytut pisliadyplomnoi pedahohichnoi osvity. Retrieved from https://drive.google.com/file/d/172BrH7n8FyBeFFimTMDq_6m23yJAvRHm [in Ukrainian].*
- Nova ukrainska shkola. Kontseptualni zasady reformuvannia serednoi shkoly [New Ukrainian school. Conceptual principles of secondary school reform]. (2016). Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> [in Ukrainian].*
- Pobirchenko, N. A. (Ed.). (2007). *Psykhologichnyi slovnyk [Psychological dictionary]. Kyiv: Nauk. svit [in Ukrainian].*
- Pro zatverdzhennia Profesiinoho standartu za profesiiamy «Vchytel pochatkovykh klasiv zakladu zahalnoi serednoi osvity», «Vchytel zakladu zahalnoi serednoi osvity», «Vchytel z pochatkovoї osvity (z dyplomom molodshoho spetsialista)» [On the approval of the Professional Standard for the professions "Teacher of primary classes of a general secondary education institution", "Teacher of a general secondary education institution", "Teacher of primary education (with a diploma of junior specialist)"]: nakaz № 2736-20 vid 23.12.2020 (2020). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20#Text> [in Ukrainian].*
- Vovk, M. P. (2020). Tendentsii rozvytku pedahohichnoi osvity v Ukraini: vyklyky ta perspektyvy [Trends in the development of pedagogical education in Ukraine: challenges and prospects]. In *Estetyka i etyka pedahohichnoi dii [Aesthetics and ethics of pedagogical action]: zbirnyk nauk. prats (Is. 22, pp. 150-165). Kyiv; Poltava. Retrieved from <https://aesthetethicpedaction.pnpu.edu.ua/article/view/222016/222238> [in Ukrainian].*

Одержано 04.04.2024 р.